

Cultuurhistorische beschouwing d.d. 14 mei 2019

De planlocatie ligt in een gebied met een zeer hoge cultuurhistorische waarde (Cultuurhistorisch Waardevolle Zone 1). Bij ruimtelijke ontwikkelingen vormt behoud en versterking van cultuurhistorische waarden een belangrijke randvoorwaarde. Onderhavig plan voorziet in handhaving van de negentiende-eeuwse boerderij Klein Tepelenburg en enkele agrarische bijgebouwen. Daarmee voldoet het planvoornemen aan de randvoorwaarde die verbonden is aan de ligging in Cultuurhistorisch Waardevolle Zone 1.

Ten aanzien van de toevoeging van de nieuwe woning op de plek van een te slopen agrarisch bijgebouw geldt - in tegenstelling tot hetgeen de discipline Landschap adviseert - dat de beoogde positionering op het erf vanuit cultuurhistorisch perspectief positief wordt beoordeeld. Door de nieuwe woning op deze plek te projecteren blijft een belangrijke historische karakteristiek behouden, namelijk dat het bedrijfsgedeelte van de boerderij grenst aan een grote open ruimte. In het verleden lag ten oosten en ten zuiden van de boerderij Klein Tepelenburg een brink (open ruimte waarop gedurende de nacht het vee werd gestald) - zie cultuurhistorische analyse. Door het erf als langgerekte en open ruimte te behouden blijft deze historische structuur herkenbaar. Aanbevolen wordt om de voormalige brink verder landschappelijk te versterken door aan de zuidzijde van het agrarisch erf een stevige houtwal aan te planten. Hierdoor ontstaat langs de Tepelenburgweg een door bebouwing en groenstructuren omsloten binnenruimte. Daarnaast wordt geadviseerd om - zoals in de huidige situatie ook het geval is - de inrichting van het erf zoveel mogelijk aan te laten sluiten bij de onverharde weg. Het erf dient door zijn inrichting 'verankerd' te worden aan deze historische structuur.

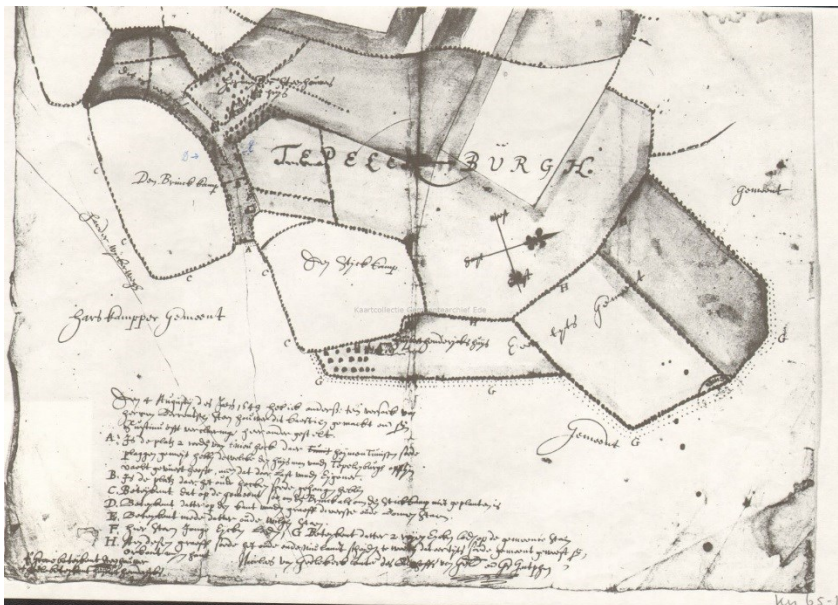
Aanvullend op de opmerking van Landschap met betrekking tot de landschappelijke inpassing geldt dat vanuit cultuurhistorisch oogpunt de verdere versterking/reconstructie van de brink aan de oostzijde van de Tepelenburgweg als een kans wordt gezien, die mogelijk in het kader van de gevraagde ruimtelijke ontwikkeling verkend kan worden.

Cultuurhistorische analyse

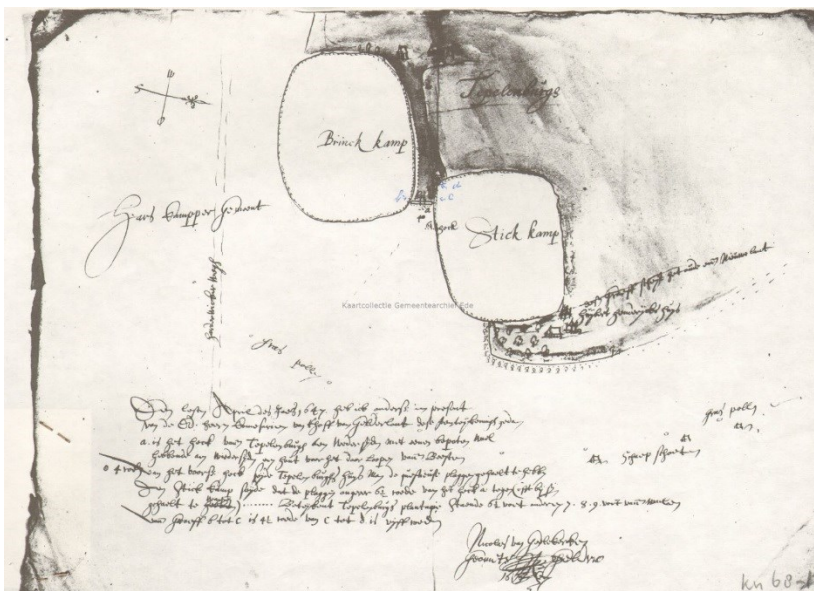
Tepelenburg 1 Harskamp

Brink

Uit een kaart van het landgoed Tepelenburg die in 1649 werd vervaardigd door de cartograaf Nicolaes van Geelkercken blijkt, dat op de plek van de boerderij Tepelenburg 4 een voorganger heeft gestaan. Bij die boerderij stond een bijgebouw, vermoedelijk een schuur of hooiberg. De Tepelenburgweg is op de zeventiende-eeuwse kaart duidelijk herkenbaar als een brede structuur met een gebogen beloop, waarvan de randen beplant waren. Uit de kaart is op te maken dat het zuidelijk deel van deze structuur van oorsprong heeft gefunctioneerd als brink, getuige ook het toponiem van het naastgelegen perceel ('*Den Brinck Camp*'). Op deze strook gronden werd 's-nachts het vee geplaatst. De brink was een stuk breder dan de huidige Tepelenburgweg. Ook het bosperceel aan de oostzijde van de weg maakte onderdeel uit van dit terrein. De twee bouwwerken die op de kaart staan weergegeven aan de uiteinden van de langgerekte brink, zullen schaapskooien zijn geweest. Aan de zuidzijde (bij de letter A) bevond zich de toegang tot het terrein, die afgesloten kon worden met behulp van een hekwerk. Aan deze zijde grensde de brink toentertijd aan woeste gronden. Dit blijkt uit het toponiem '*Gemeent*', dat duidt op gemeenschappelijk beheerde (heide)gronden. Op het moment dat de kaart werd vervaardigd, was de boerderij Tepelenburg 1 nog niet gebouwd.

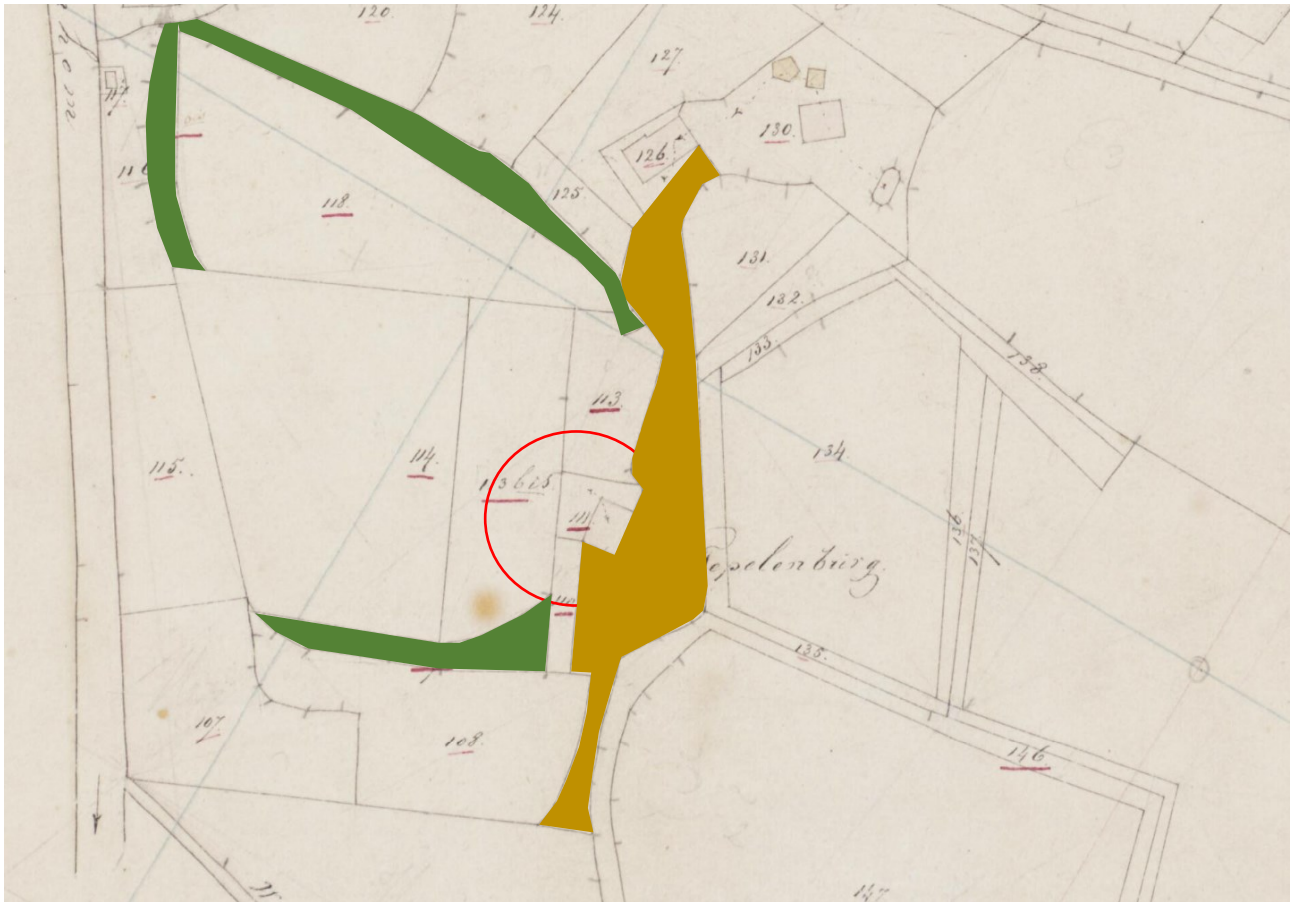

Van Geelkercken 1649a

Van Geelkercken 1649b

Op het kadastraal minuutplan 1811-1832 is de brink nog duidelijk herkenbaar. Aan de zuidwestzijde van deze ruimtelijke structuur ligt een erf, dat vermoedelijk in de achttiende eeuw werd gesticht in het kader van de ontginning van woeste gronden in de directe omgeving. Het betreft de locatie van de huidige boerderij *Tepelenburg 1*. De naam '*Klein Tepelenburg*' duidt er op dat dit eigendom een afsplitsing vormt van de boerderij '*Groot Tepelenburg*' (Tepelenburgweg 4). De boerderij is gebouwd langs de oostelijke perceelsrand van een omheinde akker ('*Den Brinck Camp*'), direct aan de brink. Oorspronkelijk zal op deze locatie een houtwal hebben gelegen, om te voorkomen dat vee vanaf de brink de naastgelegen akker op zou lopen. Op onderstaand fragment van het kadastraal minuutplan zijn de gedeelten van de toenmalige houtwal met een groen vlak aangeduid. De situering en oriëntatie van de nieuw gestichte boerderij hield verband met het functionele gebruik: het vee kon op deze manier vanaf de zuidelijk gelegen heidevelden via de brink naar de deel van de boerderij worden geleid. Dit verklaart waarom het woongedeelte van de huidige boerderij zich aan de noordzijde bevindt en het bedrijfs gedeelte aan de zuidzijde.

Kadastraal minuutplan 1811-1832, Otterlo, sectie A, blad 05 (MIN05132A05). De brink is met een bruin vlak weergegeven, de engwal langs akker 'Den Brink Camp' groen. De locatie van de boerderij Tepelenburg 1 is rood omcirkeld.

Afb. 3 Grondgebruik volgens het kadastraal minuutplan 1811-1832 (bron: HisGis Gelderland)

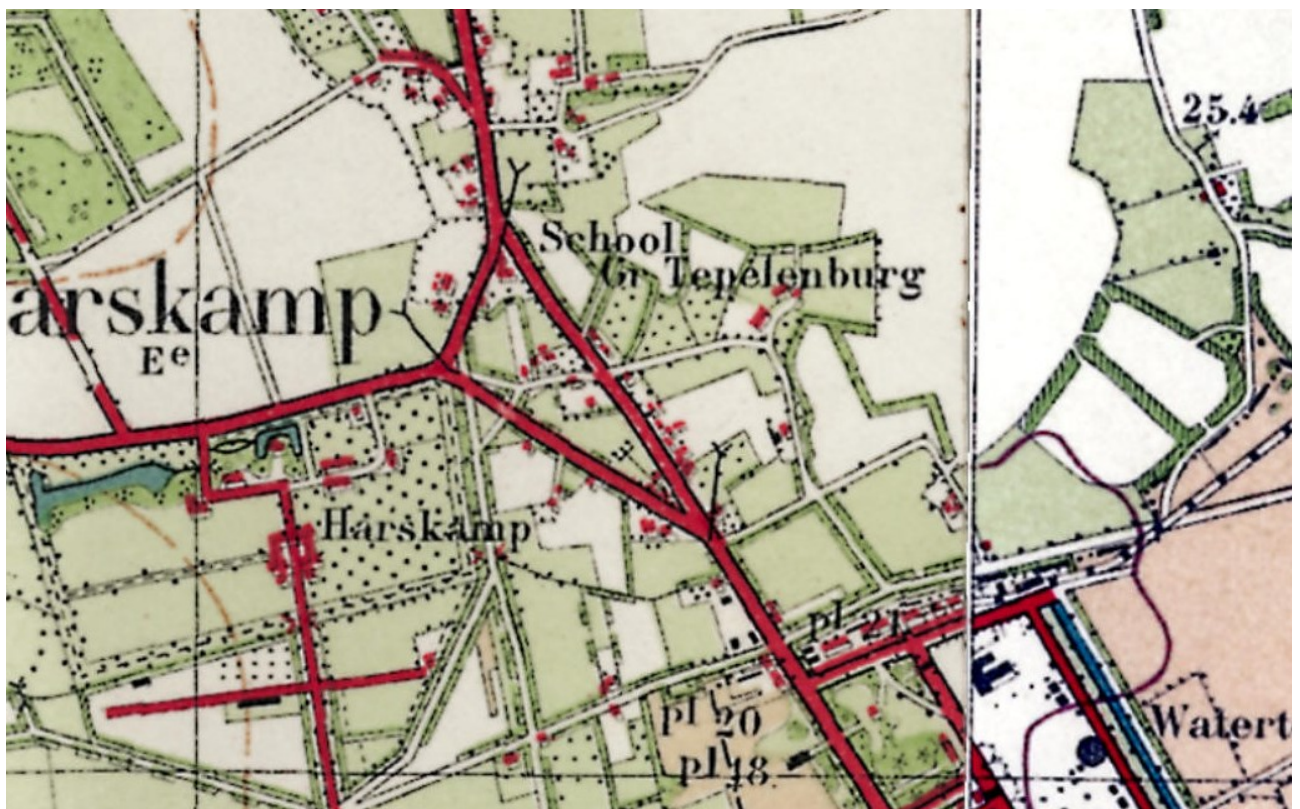
Afb. 4 In de huidige situatie is de brink nog zeer goed herkenbaar. De strook gronden ten oosten van de Tepelenburgweg die thans beplant is met bomen, maakte oorspronkelijk onderdeel uit van de brink. Op deze foto is tevens de boerderij 'Klein Tepelenburg' te zien.

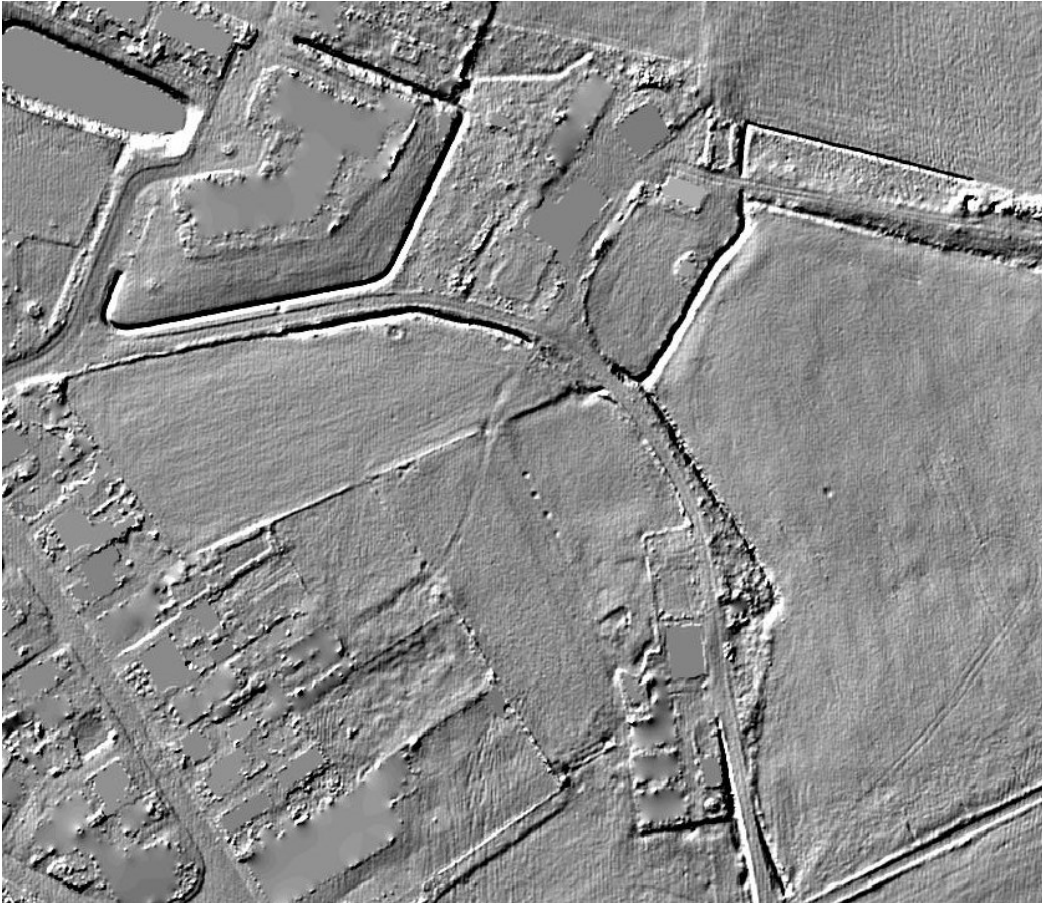
1872

1900

1950

Op de kaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN2 maaiveld -hillshade) is de brink nog duidelijk herkenbaar